

1. Razlika med senzacijo in percepcijo.

senzacija = (nlat. občutek) učinkovanje realnosti na čutila (čutno doživljanje)

percepcija = (lat. sprejet, zaznati) dojetanje vtisov iz zunanjega sveta s čutili; dojeti (zavestno psihično dojetanje)

2. Kaj je likovno in kaj vizualno mišljenje?

Zato je tudi glavna vsebina likovnega mišljenja razmišljanje o prostoru, o prostorskih lastnostih stvari in pojavov.(36)

Vendar pa za likovno mišljenje ni edina čutna osnova vid. Z vidom uspešno sodeluje več čutov, ki jih zato lahko imenujemo likovne čute, ker sodelujejo v zaznavanju prostora. Ti čuti so:

1. Čut za ravnovesje (s središčem v srednjem ušesu)
2. Čut za lastno telo (katerega čutila so v notranjih organih in v koži)
3. Čut za tip.

Toda v nasprotju z **vsakdanjim mišljenjem**, ki izbrane vizualne podatke zapre v fiksne pojave vsakdanjosti, pa so po **likovnem mišljenju** izbrane vidne zaznave šele osnova za kritično likovno analizo videza stvarnosti in za njeno preoblikovanje v likovnem ustvarjalnem procesu.(37)

Likovno mišljenje na ta način razkrene okostenelost vsakdanjega (vidnega) sveta in ga preoblikuje v nov, zgodovinsko in družbeno primernejši prostorski pojav. S tem spremeni strukturo vidnega sveta in prostora in pokaže na njegovo historično pogojeno bistvo. (37)

In ker je likovno mišljenje specifična oblika produktivnega mišljenja, je razumljivo, da ga ne smemo presojati s stališča vsakdanjega vizualnega mišljenja, ampak iz njegovih lastnih zakonitosti.

3. Kaj so likovni pojmi?

LIKOVNA IZRAZILA, iz čutnih zakonitosti vida in tipa izpeljane likovne prvine: barva, svetlo-temno, linija in točka, ki so se v tem procesu osamosvojile **v likovne pojme**. Ti so še vedno povezani s čutnostjo, ker je to edini možni način označevanja likovnih pojmov na specifično likovni način. (Označevanje z besedami ni likovno, ker je izraženo v zvočnem mediju.) Zato je mogoče, da se likovna misel spet izrazi na čutni način in na ta način izpolni svojo nalogo na človeku najbolj ustrezen način, saj sta duhovna in snovna ravnina združeni v delujoči likovni celoti.

4. Kateri so aspekti? Razloži aspekte.

- vsakega od temeljnih likovnih elementov je mogoče obravnavati skozi njihove različne aspekte
- vsak od temeljnih likovnih elementov pripada tako materialnemu kot miselnemu oz. čutnemu oz. emocionalnemu svetu

- A/ MATERIJA ..... snovni aspekt
- B/ ČUTNOST ..... čutni aspekt
- C/ EMOCIJE ..... emocionalni aspekt
- D/ MISEL ..... konceptualni aspekt

- A barvni pigment /fizični svet
- D element mišljenja /svet mišljenja
- B čutni občutek /psiho-fiziološko zaznavanje
- C emocionalni efekt /spontane psihološke reakcije

5. Sistematizacija barvnih svetlob, snovi in dimenzije barv.

a) sistematizacija barvnih svetlob

MEŠANJE BARVNIH SVETLOB

- seštevalno ali **aditivno** mešanje pomeni seštevanje barvnih svetlob

- rezultat seštevanja dveh ali več barvnih svetlob je svetlejši od izhodiščnih svetlob, ker pač seštevamo več valovnih dolžin
- kadar mešamo rdečo, zeleno in modro dobimo belo svetlobo
- kadar mešamo cian, magento in jelov dobimo belo svetlobo
- **kadar mešamo vse barvne svetlobe dobimo belo svetlobo**
- osnovne barve so tri: R(ed) G (reen) B(lue);
- sekundarne barve so tri: CYAN, MAGENTA, YELLOW
- komplementarni pari so si v barvnem krogu nasprotne barve

b. sistematizacija barvnih snovi (barvni krog in barvno telo)

ITTNOV BARVNI KROG

snovni ali pigmentni barvni krog (odštevalni ali subtraktivni način mešanja)

barvni krog sestavljajo:

- tri primarne (barve prvega reda) ..... trikotnik navzgor
- tri sekundarne (barve drugega reda) ..... trikotnik navzdol
- šest terciarnih (barve tretjega reda)
- kadar mešamo barvne snovi pridobimo sivo nekromatično in nevtralno barvo :
  1. kadar mešamo tri primarne barve (rumeno, rdečo in modro)
  2. kadar mešamo dve komplementarni barvi (npr.: rumena in vijolična (rdeča in modra)
  3. kadar mešamo tri sekundarne barve (oranžna = rumena+rdeča; zelena=rumena +modra; vijolična= modra+rdeča)

mešanje barvnih snovi (=barv) je nekakšno odštevanje ali subtrakcija valovnih področij iz bele svetlobe

od sredine navzven čistost barv v barvnem krogu narašča, na sredini je nevtralna siva (kot mešanica dveh komplementarnih barv)

c. dimenzije barve (barvno telo)

DIMENZIJE BARVE IN BARVNO TELO

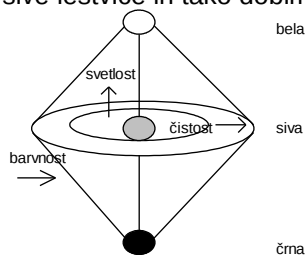
vsaka barva je nosilka treh dimenzij

(hue, brightness, saturation):

- **barvitosti ali kromatičnosti barve - hue** (barva je lahko rumena, zelena, vijolična,... barve barvnega kroga)
- **barvne svetlosti ali svetlostne vrednosti barve – brightness** (rumena je najsvetlejša, vijolična najtemnejša, ... vsak barvni odtenek lahko svetlimo še z dodajanjem bele in zatamnimo z dodajanjem črne. Takšne barvne oddtenke imenujemo tone ali valerje)
- **čistosti barve - saturation** (je količina kromatične kvalitete v nekem barvnem odtenku, ki jo spremlja določena količina nekromatične barve; najbolj čiste so barve na obodu barvnega kroga, najmanj pa v sivi sredini, ki sploh ni več kromatična)

ZGRADBA BARVNEGA TELES

Zatemnjene in osvetljene barvne odtenke ni mogoče vnesti na ploskev barvnega kroga. Zato postavimo sivo lestvico pravokotno na ravnino ploskve barvnega kroga tako, da gre skozi sivo središče. Siva lestvica postane nevtralna os barvnega telesa. Beli konec je nad ravnino, črni pod ravnino. Vsako barvo na barvnem krogu nato zvežemo z belim črnim koncem ter s sivimi stopnjami sive lestvice in tako dobimo telo, ki ima podobo dveh stožcev z isto osnovnico, barvnim krogom.

Barvno telo ima na površini vse z belo mešane čiste barve, na površini spodnje polovice pa vse s črno mešane čiste barve. V notranjosti so mešanice različnih odtenkov sivih stopenj s čistimi barvami.

V barvnem telesu se nazorno pokažejo tri dimenzije barv: kromatičnost (na obodu barvnega kroga), čistost (med sivo osjo in čistimi barvami na obodu kroga) ter svetlost (ki se spreminja vzdolž sive lestvice, od bele na vrhu do črne na spodnjem koncu).

Ta tridimenzionalnost barvnega telesa nazorno razkrije nekatere likovne pomembne lastnosti barv: kromatične barve so po svoji naravi ploskovite in leže v ploskvi barvnega kroga; svetlostne tonske vrednosti, ki po svojih likovnih lastnostih sugerirajo globino prostora in plastiko teles, raztegnejo ploskev barvnega kroga v prostorsko telo.

6. Razloži razliko med modelacijo in modulacijo.

jakost svetlobe= svetlo/temno ..... **modelacija** ..... zunanja pojavnost predmeta
valovna dolžina= določa barvo ..... **modulacija** ..... oblikovanje notranje vsebine

modulacija

- oblikovanje prostora s pomočjo barve (s pomočjo toplih in hladnih barv)
- tople barve so kot svetloba
- hladna barva so kot senca

- pri **modulaciji** barvo polagamo v ploskvah (fasetah) ..... diskontinuirani prehod
- pri **modelaciji** barvo polagamo kot kontinuiran prehod

Leonardo v svojem Traktatu o slikarstvu poudarja, da naj slikar slika s svetlim na temnem ozadju in s temnim na svetlem ozadju. Princip modulacije je nadgradil to njegovo misel s tem ko upošteva razmerje med toplimi in hladnimi toni, s pomočjo katerih gradimo slikovni prostor...

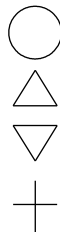
7. Kako je sestavljen barvni krog?

ITTNOV BARVNI KROG

snovni ali pigmentni barvni krog (odštevalni ali subtraktivni način mešanja)

barvni krog sestavljajo:

- tri primarne (barve prvega reda) ..... trikotnik navzgor
- tri sekundarne (barve drugega reda) ..... trikotnik navzdol
- šest terciarnih (barve tretjega reda)

- kadar mešamo barvne snovi pridobimo sivo nekromatično in nevtralno barvo :

1. kadar mešamo tri primarne barve (rumeno, rdečo in modro)
2. kadar mešamo dve komplementarni barvi (npr.: rumena in vijolična (rdeča in modra)
3. kadar mešamo tri sekundarne barve (oranžna = rumena+rdeča; zelena=rumena +modra; vijolična= modra+rdeča)

mešanje barvnih snovi (=barv) je nekakšno odštevanje ali substrakcija valovnih področij iz bele svetlobe

od sredine navzven čistost barv v barvnem krogu narašča, na sredini je nevtralna siva (kot mešanica dveh komplementarnih barv)

8. Definicija formata?

- omejen prazen prostor (površina za slikanje) ki je lahko različne oblike (kvadrat, pravokotnik, krog, trikotnik)
- Osnovna ploskev, izbrana, da sprejme vsebino dela, največkrat sestavljen iz dveh vodoravnih in dveh navpičnih

VISOKI IN DOLGI FORMATI

Diagonala, ki deli format na dva dela, v 'visokih formatih' (portret) presega kot 45 stopinj medtem ko se pri 'dolgih formatih' kot manjša. Zavoljo tega more služiti kot nekakšno merilo napetosti.

9. Temeljna ploskev?

"S temeljno ploskvijo označujemo snovno ploskev, izbrano, da sprejme vsebino dela. Poslej jo bomo označevali s TP."

2 x dva para črt/

- dve vodoravnici (hladno mirovanje)
- dve navpičnici (toplo mirovanje)

Temeljni zvok TP je torej določen kot oblikovanje zvoka med vodoravnicama in navpičnicama (=objektivni zvok TP).

Kvadrat

"Najbolj shematična oblika temeljne ploskve je kvadrat - oba para mejnih črt premoreta enako moč zvoka. Hladnost in toplost sta relativno izravnani. "

"Toda 'popolno' objektivno sestavo 'popolno' objektivne prvine s 'popolno' objektivno TP je potrebno razumeti le relativno. Absolutne objektivnosti ni mogoče doseči."

10. Toplost/hladnost pravokotnikov?

Za slikarstvo je zelo pomembno razlikovanje toplih in hladnih barv.

Osnovna delitev na tople in hladne:

Med tople spadajo: rumena, oranžna, rdeča ter vse mešanice, kjer te barve prevladujejo, med hladne pa zlasti modra in zelena (vijolična) ter vse barvne mešanice, kjer te barve prevladujejo.

Glede na specifične barvne sestave (glede na kontekst):

primer 1: rdeča, modra, vijolična ..... najtoplejša je rdeča

primer 2: modra, zeleno-modra in vijolična ..... najtoplejša je vijolična

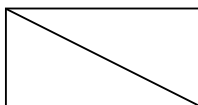
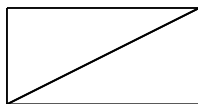
Razlikovanje toplih in hladnih barv je zlasti pomembno zaradi njihovih psiholoških lastnosti, ki so lahko čustvenega značaja ali pa povzročajo dozdevna prostorska gibanja.

Toplo-hladni kontrast nam omogoča, da z njim izrazimo dimenzijo prostora, saj kaže na bližino in oddaljenost. In prav ta lastnost je pomembna za prikazovanje plastičnosti oz. podajanje iluzije, ki jo dosegamo s perspektivo.

TOPLE IN HLADNE BARVE

V dvanajstbarvnem barvnem krogu lahko označimo posamezne barve kot 'tope' in 'hladne'. Vendar je takšna globalna delitev relativna, saj je določena barva, ki jo imamo za toplo topla le do tedaj, ko poleg nje ni še toplejše. Na primer tipična topla barva rdeča je v okolju rdeče-oranžne hladnejša. Slikarski prostor je mogoče "modulirati" z modulacijo toplih oz. hladnih barv. Modulacije so najizrazitejše takrat, kadar odstranimo prisotnost svetlo-temnega kontrasta oz. svetlostno barve poenotimo.

11. Disharmonična/harmonična diagonala?

Diagonala CB je harmonična (lirična), AD disharmonična
abd/ nestabilno prekriva spodnji trikotnik
abc/ z lahkoto leži na spodnjem trikotniku

12. Kaj so orisni elementi?

LIKOVNE PRVINE, likovni elementi: glavne likovne prvine so orisne: **barva, svetlo-temno, linija in točka**;
orisne zato, ker z njimi orisujemo druge, npr. orisane likovne prvine kot so **prostor, oblika, likovne spremenljivke**.

13. Kaj so orisani elementi?

orisane likovne prvine so **prostor, oblika, likovne spremenljivke**.

14. Katere vrste modalitete poznamo?

A. AKTIVNA LINIJA

Aktivna linija se poraja sama iz sebe. Nastaja kot gibanje po prostoru in to gibanje ima svojo obliko. Aktivna linija je avtonomna in se ne zaključuje v ploskev. Kadar je takšno avtonomno gibanje linije mogoče brati tudi kot ploskev, govorimo o medialni liniji.

Primer:

Picasso
Kandinski

B. PASIVNA LINIJA

Pasivna linija je kontura (obrisna linija) neke ploskve. Pasivna linija nastane kadar so razlike v barvi ali svetlostni vrednosti ploskev. Razlike v svetlobi med ploskvami nastanejo zaradi različne svetlostne (barvne) vrednosti, ki so dane že po sebi, zaradi različne osvetlitve, ki se pojavi kot posledica prostorsko različno usmerjenih ploskev.

Tiste likovne tehnike, ki izražajo predvsem s pomočjo ploskve, linijo uparabljajo le pasivno (sekundarno). Vendar tudi pasivna linija izraža gibanje.

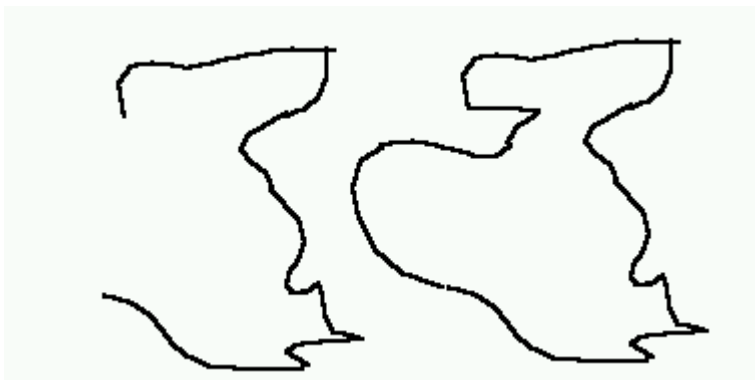
Likovne tehnike, ki se izražajo s pasivno linijo:

- slikanje (action painting ne);

- plitki relief;
- barvni linorez in lesorez;
- akvatinta, litografija.

D. MEDIALNA LINIJA

Medialna linija je pravzaprav aktivna linija, ki se vrne v izhodiščno točko in orisuje obliko. Medialna linija definira mejo med obliko in ozadjem.

aktivna linija

medialna linija

15. Kaj je točka?

- matematična definicija (neskončno majhne točke): JE BREZ DIMENZIJE
- točka v likovni produkciji ima 2 ali 3 dimenzije (primer 3D: plastično oblikovanje; Moor, Arp)

Je koncentracija draži. Ker ima moč, da ujame (zaustavi) in zadrži pogled je njena temeljna likovna naloga povezana z to njeno bazično lastnostjo. Točke večkrat uporabljamo kot poudarke (akcent) in z njimi lahko izpostavimo najpomembnejše.

Lastnosti točk v likovni kompoziciji oz. vizualni stvarnosti so seveda odvisne od konteksta. (Primer: srednje velika točka v praznem formatu bo izgubila na moči, kadar v isti format postavimo drugo podobno točko... ; oko deluje kot močna točkasta tvorba (od blizu); kadar človeško figuro opazujemo iz večje razdalje, zaznavamo njeno glavo kot točkasto tvorbo; kadar gledamo človeško figuro na veliki razdalji pridobi status točke). Moč in funkcija točke znotraj likovne kompozicije je odvisna od ostalih likovnih elementov (rumena točka na belem ozadju; rumena točka na črnem ozadju). Prav tako je mogoče spremeniti moč točki s pomočjo likovnih variabl (velikost in položaj točke, število ...)

Likovna kompozicija in funkcija točke (strnjeno)

V likovni kompoziciji je mogoče točko uporabiti:

- za poudarjanje določenih delov kompozicije (npr.: desno zgoraj);
- kot načrtovanje logike gledalčevega pogleda (strukturiranje gibanja pogleda);
- kot poudarjanje določenih (mimetičnih in abstraktnih) elementov v likovni kompoziciji (npr.: ribi v kompoziciji poudarimo oko in s tem poudarimo celoten element).

16. Kaj je linija?

Kaj je linija ?

Vsebinsko linija je ozko mični element je nasprotje točki, ki miruje.

(Natančnejša opredelitev: TOČKA ..... gibanje noter-ven

LINIJA ..... gibanje levo-desno, zgoraj-spodaj; noter-ven)

Kadar govorimo o liniji kot zaporedju točk imamo opravka s točkami, ki omogočajo pogledu linearno potovanje in s sledenjem ena drugi predstavlja kontinuiteto. Povedano drugače: posamezna točka znotraj linije pritegne pozornost pogleda, vendar ga ni sposobna obdržati.

Hitro beleženje narave ponavadi zahteva izražanje s pomočjo linije (kroki, skica, hitra risba). Redukcija na linijsko obravnavo zahteva transformacijo vizualnih impulzov v izraz linije. Z linijo orisujemo tudi tisto kar ne vidimo oz. rišemo tisto kar vemo.

Linijo uporabljamo v pisavi.

Linija je povezana z transparentnostjo.

Kadar se večje število linij nahaja druga ob drugi, linija kot samostojni likovni element izgublja na moči in se spreminja v ploskev.

Linija je povezana tako z orisnimi likovnimi elementi, kot z orisanimi likovnimi elementi:

- točkasta linija
  - svetlo-temna linija
  - rdeča linija
-
- z linijo lahko orisujemo obliko in prostor (polnoplastičnost)